

С Т А Н О В И Щ Е

за научната продукция на гл. ас. д-р Тина Георгиева

във връзка с участието ѝ в конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент”

От проф. д. и.н. Надя Данова

Приех да участвам в журито по хабилитацията на гл. ас. д-р Тина Георгиева с голямо удоволствие, тъй като през 2003 г. бях член на Специализирания Научен съвет по нова и най-нова история, пред който тя защити блестящо докторската си дисертация на тема „Славянският въпрос в руската обществена мисъл 30-50-те години на XIX в.“ Темата на дисертационния труд ме интересуваше живо, тъй като точно по това време работех по моята монография за дееца на Българския XIX в. Иван Добровски, жизненият път на който се пресича с този на един от героите на Тина Георгиева – историка Михаил Погодин. Оттогава с най-голям интерес и огромна радост съм в течение на публикациите и израстването на гл. ас. д-р Тина Георгиева като учен и смея да твърдя, че тя е сред най-обещаващите.

Главен асистент д-р Тина Георгиева е родена в гр. София на 18 август 1970 г. През 1995 г. – завършва висшето си образование в Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Исторически факултет, Специалност Нова и съвременна история с Втора специалност – новогръцки език и литература. През годините 1998-2003 г. тя е докторант в Исторически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, от 2004 г. – асистент в катедра Нова и съвременна история, а от 2006 г. – главен асистент. В резултат на отличната си езикова подготовка и на няколкократно специализации в Русия и Гърция се е утвърдила като един уважаван специалист по проблемите на историята Русия, с по-специален интерес към проблемите на външната политика на Руската империя, развитието на руското общество през XIX-началото на XX век, национализма и месианизма, славянофилството, евразийството, панславизма и православието.

Д-р Тина Георгиева се представя на конкурса за доцент с многографичен труд, с 14 студии и статии, както и с две рецензии, които са публикувани след получаването на научната степен „доктор”.

Монографичният труд на д-р Тина Георгиева, озаглавен „Консерватизъм и национализъм в Русия. Втората половина на 60-те - средата на 80-те години на XIX век“. Велико Търново, Фабер, 2015. (312 стр.), е посветена на важен и актуален проблем, имащ несъмнено отношение към съвременна Русия и българската история. Трудът респектира с богатството на изворовата база, на която е изграден. Той се опира на руски архивни материали – личните фондове на основните личности, идеологията на които са обект на изследването. Привлечен е руският периодичен печат от епохата, както и множество публикувани извори като спомени, дневници, речи, статии и кореспонденция на представителите на руския културен и идеен живот. Използвани са вторични източници - богата литература на руски, български и др. езици, между които и съвременните изследвания, посветени на проблемите на национализма и консерватизма. Трудът носи отпечатъка на завидната информираност на авторката, но и свидетелства за нейната добросъвестност.

Структура на труда на д-р Тина Георгиева е добре обмислена и тя позволява на авторката да фокусира последователно вниманието си върху различните аспекти на изследваните явления в областта на културния, идейния и политическия живот. Във въвеждащата част на труда си д-р Тина Георгиева отчита напълно коректно постигнатото в това изследователско поле от своите предшественици, формулира задачите си и прави необходимите ограничения. Тя очертава своята цел да изследва възникването на две основни идеологически течения в руската обществена мисъл – консерватизма и национализма през втората половина на XIX век.

В първата глава на своя труд д-р Тина Георгиева разисква важния проблем за възникването и основните принципи на неоконсерватизма, като фокусира вниманието си на важните въпроси за формирането в следреформена Русия на атмосфера за отграничаване от Европа. Проследявайки традициите в областта на културния и идейния живот, авторката отделя много внимание на ролята на континуитета в тази област, водещ началото си от 30-40 г. на XIX в., чийто изразител са историкът и публицистът Михаил Погодин и представителите на славянофилските среди Алексей Хомяков, Иван Киреевски, Константин Аксаков. Подчертава се и ролята на имперската доктрина, „теория на официалната народност“, формулирана при управление на император Николай I. Убедително е разкрита връзката между принципите на апологетите на имперската идеология „самодържие, православие и народност“ и получената ярка антизападна риторика на представителите на

консервативните среди от втората половина на XIX в. На базата на внимателен анализ на изданията на Иван Аксаков, Николай Данилевски, Константин Леонтиев, Константин Побледоносцев и пр. се показва постепенното формиране на представата за „загниващия Запад”, както и на идеята за застрашителните за Русия западни ценности либерализъм, демокрация и космополитизъм. Убедително е разкрито как формулираните от министъра на просветата Уваров през 30-те години на XIX в. принципи „самодържие, православие, народност” добиват в следреформена Русия нова жизнена сила в идеологията на руските консерватори.

Втората глава на труда е посветена на политическата програма на постреформания консерватизъм и в нея са изнесени много и ценни данни за конкретните стъпки за ревизиране на всеки един елемент от предприетите от Александър II реформи в областта на образованието, местното самоуправление, военното дело и съдебната система.

В третата глава на своя труд д-р Тина Георгиева се вглежда в сложния и многостранен процес на формирането на руския национализъм. Нейните наблюдения и интерпретации имат изключително значение не само за задълбочаването на познанието върху процесите в руската история, но и с оглед на опознаването на изграждането на балканските национализми, които в една или друга степен се влияят от случващото се в руския идеен живот. Тази глава за мен лично беше най-интересна поради специалния ми интерес към темата за национализма, а също и поради факта, че в нея открих обяснение за много идейни елементи, наблюдавани в българския идеен живот. Ще призная, че бях поразена от данните за позициите на представителите на руските елити по еврейски въпрос и най-вече от писанията на Ф. Достоевски и Иван Аксаков по тази тема.

За мен няма съмнение, че монографията на д-р Тина Георгиева запълва една съществена празнина в българската историография. Изключително богатата изворова база, на която е построена тя, както и професионалните качества на авторката са й позволили плътно и убедително доближаване до историческите реалности на изследваната епоха и постигането на ново знание във важно изследователско поле, познание, което има значение с оглед и на настоящата епоха. Смея да твърдя, че благодарение на своята многостранна информираност и богатата си култура на историк

авторката ни е предложила труд, който надгражда много над познатото по всички обсъждани в книгата въпроси и който притежава качествата на реабилитационен труд.

Студиите и статиите, с които д-р Тина Георгиева участва в конкурса биха могли да бъдат обединени около пет основни проблемни кръга.

На първо място това са текстовете, които осветляват различни аспекти на процеса на формирането на руския месианизъм. (5, 6) Специален акцент е поставен на идеите на Константин Леонтиев за мисията на Русия, както и на ролята на Полския въпрос в процеса на развитието на идеята за особената мисия на Русия.

Във втори основен проблемен кръг се обособяват изследванията на д-р Тина Георгиева, посветени на отношенията на Русия със останалите славяни (2, 3, 7, 11). Тук се анализира проблемът за отношението на представителите на руската интелигенция към идеята за славянското единство, към националноосвободителното движение на славяните, между които и българите, както и важният пробем за отношението на Константин Леонтиев към българо-гръцката схизма.

Другият важен пробем, на който са посветени изследванията на д-р Тина Георгиева и който е тясно свързан с предходните, е Русия и развитието на Източния въпрос. (1, 4, 9). Тук се привеждат данни за позициите на представителите на руските консервативно настроени среди към значими събития като Кримската война, Руско – Турската война 1877-1878 г., както и Младотурската революция. Изключително интересни са разсъжденията на авторката, свързани с ролята на Цариград в руското обществено съзнание.

Като следващ основен кръг се обособяват изследванията на д-р Тина Георгиева, посветени на отношението на руския елит към „другите“ (8, 13). От особен интерес е изследването ѝ, анализиращо корените и формирането на антигерманските и антизападните настроения, които добиват доминираща роля.

Проблем, който привлича вниманието на д-р Тина Георгиева е този за взаимоотношенията между властта и инакомислещите в Русия през XIX век (10). И в това изследване, както междувпрочем и във всички останали, се разглеждат проблеми, които имат много голямо значение и с оглед на настоящата епоха.

Смея да твърдя, че всички изброени публикации са един отличен атестат за своята авторка. Те са посветени на значими проблеми от руската история, изградени са на базата на богат документален материал и задълбочено познаване на научната литература.

Рецензиите на книги на български и чужди автори свидетелстват не само за безспорната компетентност на своята авторка, но и за съзнанието за отговорността на историка, когато се обсъждат важни за науката проблеми. Те говорят за колегиално отношение и желание българската научна общност да бъде в течение на случващото се в науката в световен план, а с също и за стремежа да се направи достойние на чуждата публика постигнатото от българските изследователи.

Преподаваните от гл. ас. д-р Тина Георгиева университетски курсове в рамките на бакалавърските, магистърските програми и спецкурсове са посветени на съществени проблеми от историята на Русия и аз съм убедена, че нейната отлична професионална подготовка ще ѝ позволяват да дава своя принос за формирането на високообразовани и отговорни млади историци. Участието на гл. ас. д-р Тина Георгиева в множество национални и международни форуми и проекти показва, че тя е уважавана и желана партньорка. Високият брой на цитирания на нейните трудове свидетелства за престижа, който тя си е извоювала сред колегите у нас и в чужбина.

Въз основа на всичко казано по-горе смея да твърдя, че гл. ас. д-р Тина Георгиева е показала необходимите професионални качества, за да заеме академичната длъжност „доцент” и убедено подкрепям нейната кандидатура.

София, 9.07.2015 г.

Автор на становище:

Проф. д. и. н. Надя Данова